

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 429

София, 28.10.2020 г.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ, ВТОРО ОТДЕЛЕНИЕ, в закрито съдебно заседание на двадесет и девети септември през две хиляди и двадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
ЧЛЕНОВЕ: НИКОЛАЙ МАРКОВ
ГАЛИНА ИВАНОВА

като изслуша докладваното от съдия Галина Иванова ч.т.д. № 866 по описа за 2020 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 396, ал. 2, изр. 3 от ГПК.

СТРАНИ:

ЧАСТЕН ЖАЛБОПОДАТЕЛ:

Държавната хазна за Р Полша, чрез Генерален директор на националните пътища и магистралите [улица], 00-874, [населено място], Полша, Представяван от адв. О. Темников, [населено място], [улица], офис парк „ЕКспо 2000“ сграда фаза 4, ет. 1.

ОТВЕТНИЦИ:

Т. С.п А, Коструциони Дженерали дружество, (ТОТО S.p.A. Costruzioni Generali), учредено и съществуващо съгласно законите в Италия, вписано в Търговския регистър на К. под № 02208250692 и

Вианини лавори С.п.А, (Vianini Lavori S.Pa) дружество, учредено и съществуващо съгласно законите на Италия вписано в ТР под № 038739300584 Представяван от адвокат А. В., [населено място], [жк], [улица], ет. 6, Адвокатско дружество „П., Марков и партньори“ на вниманието на адв. А. В.

Предмет на производството и факти

С обжалваното определение Апелативен съд – София след, като е бил сезиран с частна жалба от „Т. С.п.А коструциони дженерали“ С.п.А и „Вианини Лавори“ С.п.А по реда на чл. 396, ал. 2, изр. 3 от ГПК срещу определение на Софийски градски съд, с което е оставено без уважение искането им за допускане на обезпечение, е отменил определението на Софийски градски съд като вместо това е допуснал обезпечение на предявените искиове от „Т. С.п А Коструциони Дженерали“ и „Вианини Лавори“ С.п.А срещу Министерство на финансите, Главен директор на националните пътища и магистралите искиове за признаване на установено, че ответникът не притежава вземане за

- неустойка за късно изпълнение на Етап 1 (Изискано минимално ниво на изпълнение) от Договора за изграждане на скоростен път П.-В., Полша за периода от 28.06.2016г. до 23.09.2016г. в размер на 9 314 671.52 полски злоти

- неустойка за късно изпълнение на Етап 2 (Изискано минимално ниво на изпълнение) от Договора за изграждане на скоростен път П. В., Полша за периода от 01.05.2017г. до 31.08.2017г. в размер на 13 019 370.42 полски злоти
- неустойка за разваляне на Договора за изграждане на скоростен път П. В., Полша на стойност 25 731 408.64 полски злоти

и е наложен запор върху вземането на Министерство на финансите – Генерален директор на националните пътища и магистралите (Полша), със седалище по

- Гаранция № 02900100000348 за добро изпълнение на договор на стойност 52 924 272.43 полски злоти, издадена от ЗД „Евроинс“ АД, в полза на Министерство на финансите – Генерален директор на националните пътища и магистралите - Полша, със седалище В., Полша:

- Гаранция № 02900100000818 за обезпечаване на плащане, издадена от ЗД „Евроинс“ АД, в полза на Министерство на финансите – Генерален директор на националните пътища и магистралите (Полша), Полша, за сумата от 9 314 671.95 полски злоти, валидна до 31.07.2019 г., след представяне на парична гаранция при условията на чл. 391, ал. 1, т. 2 от ГПК.

Постановено е издаване на обезпечителна заповед след представяне на доказателства за внесена парична гаранция по сметка на Софийския апелативен съд от 1 500 000 (един милион и петстотин хиляди) лв. Паричната гаранция е внесена на 03.01.2020 г. и разпоредено издаване на обезпечителна заповед.

Обезпечението от Софийски апелативен съд е допуснато, на основание чл. 389 от ГПК и чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, по предявени пред Окръжен съд – Варшава, Полша, от „Т. С.п.А конструкции дженерали“ С.п.А и „Вианини Лавори“ С.п.А. срещу Държавната хазна – Генералния директор на националните пътища и магистралите, Полша отрицателни установителни искове. С предявените искове пред Окръжния съд – В., дружествата искат да се признае за установено, че ответникът Държавната хазна на Полша, Генерален директор на националните пътища и магистралите, нямал право да упражни правата си по издадени гаранции, тъй като в негова полза не съществували претендираните от него вземания за неустойки по договора, които именно били обезпечени с правата по гаранциите. Впоследствие поради промяна във фактическата обстановка, молителите били подали молба за изменение на иска, с която предявените установителни искове били изменени и допълнени в смисъл, че за ответника не съществувало правото да иска плащане на предвидената в договора неустойка, тъй като не били налице основанията за това и /или за ответника не съществувало право на неустойка, произтичащо от твърдяното от него забавено изпълнение на Етапи 1 и 2, както и че няма неустойка за разваляне на договора. Видно е от приложено изменение на иска, че според молителите актуалната стойност на предявените искове е 48 065 450,58 злоти, ненавременно изпълнение Етап 1 и Етап 2 и за разваляне на договора за които ответникът считал, че има право 79 386 408,64 злоти или както следва: установителен иск за несъществуване право на ответника да претендира неустойка за късно изпълнение Етап 1, на стойност 9 314 671,52 злоти за период 28.6.2016 г. до 23.9.2016 г., установителен иск за несъществуване право на ответника да претендира неустойка за неизпълнение на етап 2 – 13 019 370,42 злоти и установителен иск за несъществуване право на ответника да претендира неустойка за разваляне на договора от 30.7.2015 г. в размер на 25 731 408,64 злоти и осъждане на ответника да плати 79 386 408,64 злоти.

Подробно са изложени съображения, че е сключен договор № GDDKiA/O-PO/R-2/116/2013 за изграждане на скоростен път С-5 П. – В., секция П. А2, в. Г. – Врончин. Представено е и копие от договора и от същия се установява, че е сключен след проведена процедура за възлагане на обществена поръчка като

изпълнители са молителите, а възложител е Държавната хазна – Генералния директор на националните пътища, а изпълнители консорциум на дружествата с регистрация в Италия. Видно от чл. 20.6. на договора, че страните са определили за компетентен съд – съдът по седалището на възложителя. Изложени са съображения за неизпълнение на задължения по договора от страна на възложителя и изявления и от двете страни до насрещната страна по договора за развалянето му. Посочено е, че по силата на договора са издадени гаранции за обезпечение изпълнение на задълженията по договора – гаранция № 02900100000348 за добро изпълнение на обща стойност 52 294 272,43 полски злоти като с Анекс 4 от 25.1.2019 г. действията ѝ е до 31.7.2019 г. на посочената стойност като гаранция за неизпълнение или ненадлежно изпълнение на договора до максимална сума, а до 30.6.2024 г. до стойност 15 877,73 полски злоти – добро изпълнение на строителните работи. Освен това е посочено, че е издадена още една гаранция № 02900100000818 за обезпечаване на плащане на договорна неустойка, издадена от ЗД „Евро инс“ АД за сумата 9 314 671,95 полски злоти до 31.7.2019 г. обезпечаваша навременното завършване на строителните работи по договора. Посочено е, че по двете гаранции приложимо е полското материално право. Освен това са изложени факти, че и двете страни по договора са отправили изявления за развалянето му.

С частната жалба пред Върховния касационен съд Държавната хазна на Полша е представил европейска заповед за плащане, дело IV 171 /19 на основание регламент 1896/2006 на ЕП и на Съвета, формуляр Д на Държавната хазна на Полша срещу ЗД „Евро инс“ за сумите 4 086 197,80 полски злоти главница, лихва 3 322 112,05 полски злоти и 764 05,75 полски злоти. Италианските дружества са представили възражения, формуляр Е по това дело.

В отговора на частната жалба, с която Върховният касационен съд на Р България е сезиран, италианските дружества са представили Формуляр Е, изходящ от ЗД „Евро инс“ АД. А е и за друго дело IV 170/19.

Частният жалбоподател, Държавната хазна на Полша, представя и постановление от 07.06.2019 г. по дело № XXV С 1243/19 на Окръжния съд на [населено място]. Видно от мотивите на този акт, че Окръжният съд във В. е бил сезиран с искане от молителите (молители и в настоящето производство за обезпечение, започнало на 31.07.2019 г.) да се установи спрямо Държавната хазна Генерална дирекция на националните пътища и магистралите да подаде определено волеизявление и да го задължи да връчи на ищците волеизявлението, в резултат, от което да бъде определяне на изпълнението от страна на ищците на предмета на договора от 30.7.2015 г. за „Изграждане на експресен път S-5 П. В., отсечка П. А2. С. Г.-Врончин, изменен с анекси чрез издаване на решение, което да замести волеизявлението на двете страни за съдържаните, посочено в иска искането в т.1.1, както и да констатира, че не съществува вземане от страна на ответника за неустойка за неспазване на срока за изпълнение Крайъгълен камък 1 (изискваното минимално количество изпълнена работа), определен в рамките на договора, сключен между страните за периода 28.6.2016 г. до 23.9.2016 г. на стойност 9 314 671 ,52 злоти, (искането т.1.2) , както и че не съществува вземане за неустойка за неспазване на срока за изпълнение на крайъгълен камък 2, определен в договора от 30.7.2015 г. за построяване на експресен път S-5 П. В., отсечка П. (А2 [населено място]) – Врончин“, сключен между страните за периода 1.5.2017 г. до 31.8.2017 г. на стойност 13 019 370,42 злоти, в случай, че не бъде взето предвид искането по т.1., то поддържали претенциите по т.1.2 и т.1.3, както и по принципа на евентуално искане – в случай, че не бъде взето предвид искането по т.1.1. са внесли допълнително искане да се установи, че не съществува вземане от страна на ответника за плащане на неустойка за неспазване на срока за изпълнение на договора от 30.7.2015 за реализиране на инвестицията. Поискано е обезпечение на

непарично вземане чрез налагане на задължение на ответника да се въздържа до 26.6.2019 г. от връчване на ищците на декларации за отказ от договор, налагане на задължение на ответник да се въздържа от натоварване с неустойки и налагане на задължение на ответника да се въздържа от използването на гаранцията за надлежно изпълнение на договора от 30.7.2015 г. за реализиране на инвестицията, гаранция с № 02900100000348, издадена от ЗК „Евроинс“ АД, София за удовлетворяване претенциите на ответника за плащане на неустойка за неспазване срока за завършване за времето до 26.6.2019 г. Още обезпечение на непарично вземане на ищците за установяване, посочен в т.1.2. от исканите чрез нормиране на правата и задълженията на страните по време на производството, т.е. до издаване на окончателно съдебно решение/: налагане задължение на ответника да се въздържа от натоварване на ищците с неустойки по договора, за удържане на дългове, както и налагане на задължение на ответника да се въздържа от използване на гаранция за надлежно изпълнение на договора по договора от 30.7.2015 г., сключен между страните, гаранция с № 02900100000348 и гаранция за обезпечение на плащането с № 02900100000818, издадени от ЗК „Евроинс“ АД, както и други мерки, подробно описани. Окръжният съд – В., прилагайки нормата на чл. 730 от ГПК на Р Полша, приема, че не са основателни исканията за допускане на обезпечение, защото липсва правен интерес от налагане на обезпечението, като нямало приемливо основание ответникът да не подпише поредния анекс, а само ще се възползва от правото да прекрати договор, да начисли неустойки или да използва гаранция за надлежно изпълнение на договора и не били обосנוвали вероятна основателност, че липсата на обезпечение ще направи невъзможно или значително ще затрудни изпълнението на евентуално бъдещо решение, вземащо предвид потенциално искане на ищците, нито са обосновали вероятна основателност на това, че липсата на обезпечение може да доведе до непоправима щета и до каква степен евентуалните неустойки могат да са риск за финансовата им стабилност.

Нормативна уредба

ГРАЖДАНСКИ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС (извлечение)

Съдебен имунитет

Чл. 18. (1) Българският съд е компетентен по исовете, по които страна е чужда държава, както и лице със съдебен имунитет, в следните случаи:

1. при отказ от съдебен имунитет;
2. по исовете, основани на договорни отношения, когато изпълнението на задължението е в Република България;
3. по исовете за вреди от непозволено увреждане, извършено в Република България;
4. по исовете относно права върху наследствено имущество и незаето наследство в Република България;
5. по дела, които са от изключителна подведомственост на българските съдилища.

(2) Разпоредбите на ал. 1, т. 2, 3 и 4 не се прилагат за правни сделки и действия, извършени в изпълнение на официални функции на лицата, съответно във връзка с упражняване на суверенни права на чуждата държава.

Част четвърта.

ОБЕЗПЕЧИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Глава тридесет и четвърта.

ДОПУСКАНЕ НА ОБЕЗПЕЧЕНИЕТО

Обезпечение на предявен иск

Чл. 389. (1) Във всяко положение на делото до приключване на съдебното дирене във въззивното производство ищецът може да иска от съда, пред който делото е висящо, да допусне обезпечение на иска.

(2) Обезпечение се допуска по всички видове искове.

Обезпечение на бъдещ иск

Чл. 390. (1) Обезпечение може да се иска и преди предявяване на иска от родово компетентния съд по постоянния адрес на ищеца или по местонахождението на имота, който ще служи за обезпечение.

(2) (Нова – ДВ, бр. 42 от 2009 г.) При искове, при които родовата компетентност се определя от размера на данъчната оценка на недвижим имот, компетентен е окръжният съд по местонахождението на имота, независимо от цената на иска.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 42 от 2009 г.) В случая по ал. 1 съдът определя срок за предявяване на иска, който не може да бъде по-дълъг от един месец. Ако не бъдат представени доказателства за предявяването на иск в определения срок, съдът служебно отменя обезпечението.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм. – ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Молбата за обезпечение на бъдещ иск чрез спиране на изпълнението се подава до родово компетентния съд по мястото на изпълнението. Спиране на изпълнението се допуска само срещу представяне на гаранция.

Предпоставки за допускане на обезпечението

Чл. 391. (1) Обезпечение на иска се допуска, когато без него за ищеца ще бъде невъзможно или ще се затрудни осъществяването на правата по решението и ако:

1. искът е подкрепен с убедителни писмени доказателства, или

2. бъде представена гаранция в определения от съда размер съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) Съдът може да задължи ищеца да представи парична или имотна гаранция в определен от него размер и в случая по ал. 1, т. 1.

(3) Размерът на гаранцията се определя от размера на преките и непосредствени вреди, които ответникът ще претърпи, ако обезпечението е неоснователно.

(4) Държавата, държавните учреждения и лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения се освобождават от представяне на гаранция.

(5) Обезпечение на иска се допуска и когато делото бъде спряно.

Обезпечение на иск за издръжка

Чл. 392. По искове за издръжка се допуска обезпечение и без да се спазват изискванията на чл. 391. В този случай съдът може и служебно да вземе мерки за обезпечение на иска.

Недопустимост на обезпечението

Чл. 393. (1) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 01.03.2008 г., доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Обезпечение на иск за парично вземане срещу държавата, държавните учреждения, общините и лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения, както и върху вземания на лечебни заведения от Националната здравноосигурителна каса не се допуска.

(2) Не се допуска обезпечение на иск за парично вземане чрез налагане на заповед върху вземания, върху които не се допуска принудително изпълнение.

Частично обезпечение на иска

Чл. 394. Съдът може да допусне обезпечение на иска за пълния му размер или само за онези части, които са подкрепени с достатъчно доказателства.

Молба за допускане на обезпечението

Чл. 395. (1) В молбата за обезпечение се посочват обезпечителната мярка и цената на иска. На насрещната страна не се връчва препис от молбата.

(2) Молбата се разрешава в закрито заседание в деня на подаването ѝ.

(3) Въз основа на определенията, с което молбата се уважава, съдът издава обезпечителна заповед. Когато е определена гаранция, съдът издава обезпечителната заповед след внасянето ѝ.

Обжалване

Чл. 396. (1) Определението на съда по обезпечение на иска може да се обжалва с частна жалба в едноседмичен срок, който за молителя тече от връчването му, а за ответника – от деня, в който му е връчено съобщение за наложената обезпечителна мярка от съдебния изпълнител, от службата по вписванията или от съда в случаите по чл. 397, ал. 1, т. 3.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Препис от частната жалба се връчва на насрещната страна за отговор в едноседмичен срок. При обжалване на определение, с което е отказано обезпечение на иска, препис от частната жалба на молителя не се връчва на ответника. В случай че въззивният съд допусне обезпечението, определението му подлежи на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд, ако са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1 и ал. 2.

(3) Определението, с което се допуска обезпечението на иска, не може да бъде спряно поради обжалването му с частна жалба.

Глава тридесет и пета.

ОБЕЗПЕЧИТЕЛНИ МЕРКИ

Видове мерки

Чл. 397. (1) Обезпечението се извършва:

1. с налагане на възбрана върху недвижим имот;
2. със запор на движими вещи и вземания на длъжника;
3. чрез други подходящи мерки, определени от съда, включително чрез спиране на моторно превозно средство от движение и чрез спиране на изпълнението.

(2) Съдът може да допусне няколко вида обезпечения до размера на цената на иска по чл. 69, ал. 1.

Замяна на обезпечението

Чл. 398. (1) Съдът може по искане на една от страните, след като уведоми другата страна и вземе предвид възраженията ѝ, направени в тридневен срок от съобщението, да допусне замяна на един вид обезпечение с друг.

(2) При обезпечение на оценен в пари иск ответникът може винаги да замени без съгласието на другата страна допуснатото от съда обезпечение със залог в пари или в ценни книжа съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите. Това не се отнася до обезпечение на иски за собственост.

(3) В случаите по ал. 1 и 2 запорът и възбраната се отменят.

Съгласие за обекта на обезпечението

Чл. 399. Ако искът се основава на договор, в който е посочен имотът, който ще служи за обезпечение, обезпечението се налага само върху този имот, освен ако той не е налице или ако междуременно е обременен с други тежести, които правят обезпечението недостатъчно.

Налагане на обезпечителната мярка

Чл. 400. (1) Налагането на запор се извършва незабавно от съдебния изпълнител по искане на молителя въз основа на обезпечителната заповед на съда съгласно чл. 449, ал. 1, чл. 450, ал. 1 и 2, чл. 507, 515, 516 и 517, като на ответника се връчва съобщение вместо призовка за доброволно изпълнение. При запор върху движима вещь съдебният изпълнител извършва опис, оценка и предаване на вещта за пазене съгласно чл. 465 – 472.

(2) Налагането на възбрана става чрез вписване на обезпечителната заповед на съда в нотариалните книги. Службата по вписванията съобщава на ответника за извършеното вписване.

Действие на обезпечителната мярка

Чл. 401. Запорът и възбраната, наложени за обезпечение на иска, произвеждат действието, предвидено в чл. 451 – 453, чл. 456, ал. 1, чл. 508, 509 и чл. 512 – 514. Обезпеченият кредитор може да предяви срещу третото задължено лице иск за

сумите или вещите, които то отказва да предаде доброволно. За случая се прилагат чл. 435, ал. 4 и чл. 440.

Отмяна на обезпечението

Чл. 402. (1) Отмяна на обезпечението се постановява по молба на заинтересованата страна. Препис от молбата се връчва на лицето, по чието искане е наложено обезпечението. То може да подаде възражения в тридневен срок от получаване на преписа.

(2) Съдът в закрито заседание отменя обезпечението, след като се увери, че вече не съществува причината, поради която е било допуснато, или че са налице условията по чл. 398, ал. 2. Определението на съда подлежи на обжалване с частна жалба.

(3) Вдигането на запора, заличаването на възбраната, както и отменянето на другите обезпечителни мерки става въз основа на влязлото в сила определение на съда.

Обезщетение за вреди

Чл. 403. (1) Ако искът, по който е допуснато обезпечението, бъде отхвърлен или ако не бъде предявен в дадения на ищеца срок, или ако делото бъде прекратено, ответникът може да иска от ищеца да му заплати причинените вследствие на обезпечението вреди.

(2) В случаите по ал. 1, за да бъде освободена представената гаранция, заинтересованият подава молба с препис за ответната страна. В едноседмичен срок от връчването на молбата ответникът може да подаде възражение против освобождаване на гаранцията и в едномесечен срок да предяви иск за причинените му вреди. Ако в тези срокове ответникът не подаде възражение и не предяви такъв иск, гаранцията се освобождава.

Глава двадесет и първа.

ОБЖАЛВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЯТА

Обжалване с частна жалба

Чл. 274. (1) Срещу определенията на съда могат да бъдат подавани частни жалби:

1. когато определението прегражда по-нататъшното развитие на делото, и
2. в случаите, изрично посочени в закона.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Когато определенията по ал. 1 са постановени от апелативен съд, те подлежат на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд, а когато са постановени от окръжен съд като въззивна инстанция - пред съответния апелативен съд. Определенията по ал. 1, постановени от състав на Върховния касационен съд, подлежат на обжалване пред друг състав на същия съд.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1 и ал. 2, на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд подлежат:

1. определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото;
2. определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Не подлежат на обжалване определенията по дела, решенията по които не подлежат на касационно обжалване.

Срок за обжалване и съдържание на частната жалба

Чл. 275. (1) Частните жалби се подават в едноседмичен срок от съобщаване на определението. Ако се обжалва определение, постановено в съдебно заседание, за страната, която е присъствала, този срок тече от деня на заседанието.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 01.03.2008 г.) По отношение на частните жалби се прилагат съответно разпоредбите на чл. 259, ал. 2 – 4, чл. 260, 261, 262 и 273.

Отговор на частната жалба

Чл. 276. (1) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис на другата страна, която в едноседмичен срок от получаването му може да подаде отговор.

(2) След изтичане на срока по ал. 1 жалбата заедно с отговора и неговите приложения, ако такива са подадени, се изпраща на горестоящия съд. Съдът прилага препис от обжалваното определение.

Спиране на производството

Чл. 277. Частната жалба не спира производството по делото, нито изпълнението на обжалваното определение, освен ако в закон е предвидено друго. Съдът по жалбата може да спре производството или изпълнението на обжалваното определение до решаването на частната жалба, ако прецени това за необходимо.

Разглеждане и решаване на частната жалба

Чл. 278. (1) Частните жалби се разглеждат в закрито заседание. Съдът, ако прецени за необходимо, може да разгледа жалбата в открито заседание.

(2) Ако отмени обжалваното определение, съдът сам решава въпроса по жалбата. Той може да събира и доказателства, ако прецени това за необходимо.

(3) Постановеното определение по частната жалба е задължително за долустоящия съд.

(4) Доколкото в този раздел няма особени правила, за производството по частните жалби се прилагат съответно правилата за обжалване на решенията.

Чл. 280. (1) (Обявена за противоконституционна в частта относно думата „съществен“ с РКС № 4 от 2009 г. – ДВ, бр. 47 от 2009 г., изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие със задължителната практика на Върховния касационен съд и Върховния съд в тълкувателни решения и постановления, както и в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решен в противоречие с актове на Конституционния съд на Република България или на Съда на Европейския съюз;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Независимо от предпоставките по ал. 1 въззивното решение се допуска до касационно обжалване при вероятна нищожност или недопустимост, както и при очевидна неправилност.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм. – ДВ, бр. 50 от 2015 г., предишна ал. 2 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Не подлежат на касационно обжалване:

1. решенията по въззивни дела с цена на иска до 5000 лв. – за граждански дела, и до 20 000 лв. – за търговски дела, с изключение на решенията по искове за собственост и други вещни права върху недвижими имоти и по съединените с тях искове, които имат обуславящо значение за иска за собственост;
2. (изм. и доп. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) решенията по въззивни дела по искове за издръжка, брачни искове, искове по чл. 322, ал. 2 от този кодекс, с изключение на въпросите по чл. 59, ал. 2 от Семейния кодекс в случаите, в които към датата на обявяване на въззивното решение от брака има ненавършило пълнолетие дете, производства по чл. 126, ал. 2, чл. 127а и чл. 130, ал. 3 от Семейния кодекс, искове по чл. 11, ал. 2 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи и по чл. 13, ал. 2 от Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд, производства за разпределяне ползването на съсобствен имот по чл. 32, ал. 2 от Закона за собствеността, искове по чл. 40 от Закона за управление на етажната собственост, молби за промяна на име по чл. 19, ал. 1 от Закона за

гражданската регистрация и искове по чл. 17, ал. 1 от Закона за уреждане на колективните трудови спорове;

3. решенията по въззивни дела по трудови спорове, с изключение на решенията по исковете по чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от Кодекса на труда и по искове за трудово възнаграждение и обезщетения по трудово правоотношение с цена на иска над 5000 лв.

Право на Европейския съюз

Чл. 67, пар. 4 и чл. 81, пар. 2, а, б, д и е от Договора за функциониране на Европейския съюз.

чл. 1, 4, 25, пар. 1 и чл. 35 от Регламент 1215/12 г. на Европейския парламент и на Съвета от 12.12.2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела

Мотиви за отправяне на преюдициално запитване

В случая е обжалвано от страна на Държавната хазна на Полша определение, с което е наложен заповед върху вземанията към третото лице ЗД „Евроинс“ АД, на основание издадени в негова полза гаранции по сключен договор за изпълнение на строителни работи – изграждане на обществен път от молителите италиански дружества. Допуснато е касационно обжалване, на основание чл. 280, ал.2, пр. 2 от ГПК с оглед определяне допустимостта на обжалваното определение при спазване изискванията за международна компетентност, на основание чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета с оглед правната уредба на чл. 1 от същия регламент. Жалбоподателят – Държавната хазна на Полша е оспорил приложението на регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, като е изложил аргументи, че делото не отговаря на автономното определение на търговско и гражданско дело по смисъла на чл. 1 от регламента.

В практиката си по тълкуване на Конвенция регламент 44/2001 г. на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, както по отношение на регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, Съдът на Европейския съюз е посочил, че при приложението на нормативния акт от значение е автономното понятие за гражданско и търговско дело. Съгласно известната практика на Съда на Европейския съюз – решение С-292/05, т. 29, тълкуването за това кое дело е гражданско или търговско е автономно само с оглед целите на Конвенцията и с оглед основните принципи, които произтичат от съвкупността на правните норми на държавите-членки.

В решение по дело С-186/19, както и в дела С-271/00 г. С-406/09 С-645/11 са изведени критерии за квалифициране на дадено искане като такова към автономното понятие на „граждански и търговски дела“ по смисъла на регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, като е разяснено, че искът може да се изключи от обхвата на регламента, само ако едната страна по спора упражнява правомощия, които са изключителни и са в изпълнение на публичните й функции. Дали едно дело е гражданско и търговско националният съд следва да установи като разгледа конкретно правата и задълженията на страните и прецени дали те са отношения на равнопоставеност. Съгласно решение С-614/18 „наличието на съдебен имунитет на държавите не е абсолютен, но е общопризнат, когато действията са извършени *iure imperii*“. Той може да бъде изключен когато искът се отнася до действия, които не са свързани с упражняване на публична власт. Изрично от обхвата на регламента са изключени дела, които са административни или се касаят за упражняване на властнически правомощия С-814/79.

Произнасянето на Съда на ЕС в посочените решения, не съдържа произнасяне по спорния в настоящето производство въпрос – по така предявените отрицателни установителни искове за недължимост на неустойки на основание договор, дали може да се квалифицира делото като гражданско или търговско. От значение в случая е обстоятелството, че сключеният между страните договор, е договор е договор за възлагане на изработка, чийто предмет е свързан с изработване на специален обект, по отношение, на който само държавата има права, а именно – публичен път. Изложени са съображения, че държавата само може да извършва и възлага дейности за изработване на публичен път като според касатора в този случай тя действа именно при упражняване на суверенните си права и действията ѝ не са на равнопоставен субект. Освен това характерно за процесния договор е и обстоятелството, че договорът е сключен по реда на сключване на договори за възлагане на обществена поръчка. Наличието на този административен елемент следва да се прецени дали изключва делото от приложението на регламента. От друга страна, от значение е и че искът е за недължимост на неустойки, макар и по така описания договор.

Тези два спорни въпроса относно страната в спорното правоотношение възложителя – Държавата чрез Държавната хазна на Полша и наличието на административен елемент, като условие за сключване на договора, както и особеният обект – обществен път, изискват отговор, дали в конкретния случай е налице гражданско или търговско дело по смисъла на чл.1, пар. 1 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета.

Ако отговорът на първия въпрос е, че с оглед посочените съдебни решения на СЕС, националният съд следва да прецени дали се упражняват прерогативи на държавната власт с оглед естеството на правоотношението, което е заявено в спора по същество пред компетентния съд, като се изхожда от правата и задълженията на страните и се прецени, че страните упражняват права и задължения като частно-правни равнопоставени субекти, ще бъде обусловено приложението на чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета.

В този случай, с оглед оспорването, направено от Държавната хазна на Полша, е налице още един въпрос, който е свързан с наличие на упражнено право да се иска допускането на временни/обезпечителни мерки от съда. Когато страната вече е упражнила правото си да иска обезпечение по иска от съда, компетентен да разгледа по същество спора и искането ѝ е разгледано от този съд, следва ли последващо сезираният съд на друга държава членка, до който е отправено искане за допускане на същото основание и обезпечителни мерки, сходни със заявените в последващия процес по реда на чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, да се счита за некомпетентен. Следва ли това да стане от момента, в който се представят доказателства за наличие на произнасяне по искане за обезпечителни мерки на съда, компетентен по съществуващото на спора?

Съгласно чл. 35 от Регламент 1215/12 на ЕП и на Съвета се допускат временни обезпечителни мерки от съд, който не е компетентен да разгледа правния спор по същество, като е налице учредена компетентност именно само поради наличието на искане за налагане на временни и обезпечителни мерки по смисъла на тази норма. Тълкуването на разпоредбите на чл. 24 от Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, изразена в решение Van Uden и в решение Mietz, е задължително и следва да се възприеме и в настоящия случай. Налице компетентност на сезирания съд да се произнесе по обезпечителни мерки с временен характер когато са във връзка с търсената защита и целят да обезпечат изпълнение на решението, което ще се постанови от съда по същество.

Въпреки разясненията в т. 53 от дело С-186/19, в случая се поставя въпросът, след като е осъществено произнасяне по искане за обезпечение от компетентния по същество на спора съд в Р Полша (дори и частично, за две от претенциите, по които в настоящия процес е допуснато обезпечение) и е налице отказ от допускане обезпечителни мерки, изразяващи се в забрана да се упражнят правата по гаранцията срещу издателя със седалище на територията на Р България, до приключване на процеса относно съществуването на спора, това изключва ли компетентност на сезирания съд по чл. 35 от регламента. В случая може да се постави и въпросът дали не е налице компетентност по чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета и поради това, че посочените от молителя обезпечителни мерки – запор върху вземания по издадени на основание договора гаранции, не са изключително тясно свързани с територията на държавата-членка на сезирания съд, тъй като не става въпрос за активи, които да са недвижими вещи на територията на държавата на сезирания съд.

Постановлението на Окръжен съд – Варшава, с което се е произнесъл съдът по същество, следва да се прецени дали формира сила на пресъдено нещо и дали упражненият избор на подсъдност от страна на ищците-италиански дружества, препятства произнасянето на съд на друга държава-членка при предпоставките на чл. 35 от регламент 1215/12 на ЕП и на Съвета.

По силата на нормите на националното законодателство на сезирания съд – чл. 389 и чл. 390 от ГПК наличието на произнасяне по искане за допускане на обезпечение на искове, не е пречка да се сезира компетентният съд с последващо такова искане. Следва ли нормата на чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета да се тълкува в същия смисъл, че не съществува пречка за сезиране на съда, компетентен на това основание, да се произнесе дори и след произнасяне по искане за обезпечение на компетентния и сезиран със спора по същество съд, на друга държава членка, доколкото е налице реална връзка с имуществото на територията на сезирания съд и посочените мерки действително са обезпечителни и временни, и ще бъдат изпълнени на територията на сезирания съд?

В случай, че отговорът на поставения въпрос е, че е налице компетентност на сезирания съд на основание чл. 35 от регламента, то сезираният съд ще следва да прецени основателността на искането, отправено от дружествата, регистрирани в Р Италия до българския съд. Поради това се поставя въпросът: какви предпоставки следва да прецени сезираният съд, за да допусне обезпечение. Дали единствено мерките следва да отговарят на автономното понятие за такъв вид мерки, изразено в решение по дело С-186/19 г., т. 50, препращащо към дело С-261/90 – такива мерки, които имат за цел да запазят имуществото, предмет на спора, като се има предвид иска, предявен пред съда по съществуването на спора, или следва да прецени изцяло предпоставките в закона на сезирания съд.

Ако на преценка подлежат предпоставки, те имат ли автономен характер на основание чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, или се определят от правото на сезирания съд, доколкото обезпечителните мерки ще имат действие само на територията на държавата членка?

В случай, че се прилагат не само мерките, предвидени в процесуалното право на сезирания съд, то при спазване изискванията на чл. 389, чл. 391 и чл. 393 от ГПК, следва да се прецени дали исковите, които се обезпечават са допустими, дали са вероятно основателни и дали с оглед търсената защита посочената обезпечителна мярка е подходяща, както и дали следва да се приложи ограничението на чл. 393, ал. 1 от ГПК и да не се допуска обезпечение срещу държавно учреждение. Следва ли с оглед принципа на ефективност да бъде оставена, неприложена норма от рода на нормата на чл. 393 ал. 1 от ГПК спрямо държавно учреждение на друга държава-членка, каквото е и частният жалбоподател?

Ако сезираният съд следва да приложи всички условия, които са изискуеми съгласно закона му, то с оглед принципа на ефективност, така както е разяснен в практиката на съда, делото Rewe, C-443/03, следва ли да се приеме, че следва да остави неприложена нормата на чл. 393 от ГПК, предвиждаща ограничение за налагане на обезпечение спрямо определени субекти, в случая държавно учреждение?

Искане за разглеждане по реда на бързо производство, на основание чл. 105 от Процедурния правилник на Съда на Европейския съюз.

Допуснатите обезпечителни мерки, макар и да имат временен характер, са свързани с невъзможността за упражняване на права на една от страните по договора за продължителен период от време до приключване на производството пред съда по същество. По своя характер обезпечителното производство съгласно националния закон – чл. 389 и сл. от ГПК цели бързо произнасяне по исканията на страните. Поради това, че производството има временен характер – до разрешаване на спора между тях със сила на пресъдено нещо, то не следва необосновано да се засягат права и да се накърняват законни интереси. С оглед естеството на производството е необходимо произнасяне на Съда по реда на чл. 105 от Процедурния правилник на Съда.

Върховният касационен съд на Р България

О П Р Е Д Е Л И:

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ, на основание чл. 267, пар. 3 от Договора за функциониране на Европейския съюз по следните въпроси:

1. Трябва ли чл. 1 на регламент 1215/12 на ЕП и на Съвета да се тълкува в смисъл, че следва да се разглежда изцяло или отчасти като гражданско или търговско по смисъла на чл. 1, пар. 1 на същия регламент, дело като това, посочено в настоящето определение?

2. При наличие на упражнено право да се иска допускането на временни/обезпечителни мерки и разгледано искане от съда, компетентен да разгледа спора по същество, следва ли сезираният съд с искане за допускане на същото основание и по реда на чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, да се счита за некомпетентен от момента, в който се представят доказателства за наличие на произнасяне на съда, компетентен по съществуващото на спора?

3. Ако от отговора на първите два въпроса следва, че е налице компетентност на сезирания с искане по реда на чл. 35 от регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета, следва ли да е налице автономно тълкуване на предпоставките за допускане на обезпечение по реда на чл. 35 от Регламент 1215/12 г. на ЕП и на Съвета? Следва ли да бъде оставена неприложена норма, която предвижда в случай, като посочения, недопускане на обезпечение срещу държавно учреждение?

ДА СЕ ИЗПРАТИ с препоръчано писмо с обратна разписка препис от настоящето определение до Съда, Rue du Fort Niedergrñnewald, L-2925 Luxembourg и на електронен адрес (ECJ-Registry@curia.europa.eu).

Определението не може да се обжалва.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: